

RIKSDAGENS SVAR 41/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om skyddande av byggnadsarvet samt till lagar om ändring av 57 och 166 § i markanvändnings- och bygglagen och 48 kap. 6 § i strafflagen

Ärende

Regeringen har till 2009 års riksmöte överlämnat sin proposition med förslag till lag om skyddande av byggnadsarvet samt till lagar om ändring av 57 och 166 § i markanvändnings- och bygglagen och 48 kap. 6 § i strafflagen (RP 101/2009 rd).

Beredning i utskott

Miljöutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (MiUB 3/2010 rd).

Beslut

Nu församlade riksmöte har antagit följande lagar:

Lag

om skyddande av byggnadsarvet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att trygga den byggda kulturmiljöns mångfald med avseende på tid och rum, värna om dess egenart och särdrag samt främja kulturellt hållbar vård och användning av den. Den byggda kulturmiljön kallas byggnadsarv.

När ärenden som gäller skyddande av byggnadsarvet bereds ska parterna ges möjlighet att delta i beredningen.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skyddandet av byggnadsarvet, om inte något annat föreskrivs i lagen.

Bestämmelser om skyddandet av byggnadsarvet på detaljplaneområden samt på områden som omfattas av byggförbud för utarbetande av en detaljplan finns i markanvändnings- och bygglagen (132/1999).

Utan hinder av vad som föreskrivs i 2 mom. tillämpas denna lag också på ett sådant område som avses i 2 mom., om

1) objektet är av nationell betydelse,

2) objektets fortbestånd och skydd inte kan tryggas med stöd av markanvändnings- och bygglagen och med stöd av bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den, eller

3) det på grund av situationen inom detaljplaneringen finns särskilda skäl att skydda objektet i enlighet med denna lag.

Bestämmelser om fasta fornlämningar finns i lagen om fornminnen (295/1963) och bestämmelser om kyrkliga byggnader i kyrkolagen (1054/1993) samt i lagen om ortodoxa kyrkan (985/2006).

3 §

Skyddsobjekt

För bevarande av byggnadsarvet kan man skydda byggnader, konstruktioner, byggnadsgrupper eller bebyggda områden som är av betydelse med avseende på byggnadshistoria, byggnadskonst, byggnadsteknik eller särskilda miljövärden eller med avseende på en byggnads användning eller händelser som är förknippade med den.

Skyddet kan också omfatta en del av en byggnad, en byggnads fasta inredning eller ett område som har åstadkommits genom byggande eller plantering. Med fast inredning avses dörrar, fönster, lister, eldstäder, ytmaterial, tekniska anordningar, fasta inventarier eller annan därmed jämförbar inredning samt sådana maskiner och anläggningar som hänför sig till byggnadens användningsändamål och som är permanent installerade i byggnaden.

Det som nedan bestäms om byggnader gäller på motsvarande sätt övriga skyddsobjekt som avses i 1 och 2 mom.

4 §

Myndigheter

Miljöministeriet svarar för den allmänna utvecklingen och styrningen av verksamheten för bevarande av byggnadsarvet.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna och Museiverket främjar och utövar tillsyn över bevarandet av byggnadsarvet med stöd av denna lag.

Museiverket verkar som sakkunnig i frågor som gäller bevarande av byggnadsarvet. I ärenden som berör det samiska byggnadsarvet verkar samemuseet Siida som sakkunnig i samarbete med Museiverket.

2 kap.

Beslut om skydd

5 §

Inledande av ett ärende

Ett ärende som gäller skyddande av en byggnad inleds vid närings-, trafik- och miljöcentralen på framställning eller på centralens eget initiativ.

Byggnadens ägare, en statlig myndighet, ett landskapsförbund, den kommun inom vilken byggnaden är belägen eller en sådan registrerad sammanslutning till vars verksamhetsfält det hör att värna om kulturarvet får, inom sitt verksamhetsområde, göra en framställning om skyddande av en byggnad.

Framställningen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om varför byggnaden bör skyddas. Framställningen ska också innehålla uppgift om var byggnaden är belägen och, om möjligt, uppgift om byggnadens ägare eller innehavare.

6 §

Förbud mot äventyrande av byggnadsarvet

Närings-, trafik- och miljöcentralen kan förbjuda sådana åtgärder som äventyrar en byggnads kulturhistoriska betydelse (*förbud mot äventyrande av byggnadsarvet*). Förbud mot äventyrande av byggnadsarvet ska dock alltid utfärdas när det är nödvändigt för att säkerställa skyddet. Centralen kan även förplikta byggnadens ägare eller innehavare att vidta behövliga

skyddsåtgärder för att säkerställa skyddandet av byggnaden.

Ett förbud mot äventyrande av byggnadsarvet kan utfärdas då ett ärende som gäller skyddande av en byggnad har inletts. Om förbudet inte tillräckligt väl tryggar byggnadens fortlevnad, kan närings-, trafik- och miljöcentralen utfärda nödvändiga föreskrifter som kompletterar förbudet.

Förbudet träder i kraft då beslutet om det har delgetts. Förbudet gäller tills skyddsärendet har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska behandla ett skyddsärende inom två år från det att ett förbud mot äventyrande av byggnadsarvet har utfärdats.

7 §

Hörande av parterna samt utlåtanden

Närings-, trafik- och miljöcentralen ska, innan den fattar beslut om skyddet, ge byggnadens och fastighetens ägare och, om byggnaden inte är i ägarens besittning, dess innehavare samt den intilliggande fastighetens ägare eller innehavare tillfälle att bli hörda. Närings-, trafik- och miljöcentralen ska också begära ett utlåtande av den kommun inom vilken byggnaden är belägen samt av Museiverket. I ärenden som gäller det samiska byggnadsarvet inom samernas hembygdsområde ska ett utlåtande begäras av sameetinget.

När ett skyddsärende har inletts kan närings-, trafik- och miljöcentralen ordna en sammankomst där byggnadens och fastighetens ägare eller innehavare, den som gjort framställningen om skyddet, en statlig myndighet, landskapsförbundet, den kommun inom vilken byggnaden är belägen samt den vars förhållanden eller intressen ärendet avsevärt kan inverka på, har möjlighet att föra fram synpunkter på skyddsbehovet, skyddets ändamål och skyddsmetoderna.

Kallelsen till en sådan sammankomst som avses i 2 mom. sänds antingen per brev eller, om

det inte på förhand är känt vilka som ska kallas till sammankomsten, genom att saken kungörs i minst en tidning med allmän spridning på den ort där byggnaden är belägen.

8 §

Förutsättningar för skydd

En byggnad kan skyddas om den är av betydelse på det nationella planet, på landskapsplanet eller på lokalplanet.

En byggnads betydelse bedöms på följande grunder:

- 1) byggnaden är sällsynt eller unik (raritet),
- 2) byggnaden i historiskt avseende är typisk för området (typisk karaktär),
- 3) byggnaden har typiska drag som avspeglar ett visst område eller en viss tid (representativitet),
- 4) byggnadens ursprungliga eller därmed jämförbara användning, byggnadssätt, arkitektur eller stil framträder och fortbestår (autenticitet),
- 5) byggnaden är av betydelse som vittnesbörd om en historisk händelse eller företeelse eller som ett sådant exempel som beskriver och ökar kunskapen om händelsen eller företeelsen (historiskt bevisvärde), eller
- 6) olika konstruktioner, material och stilar som avspeglar den historia och kontinuitet som hänför sig till byggandet, byggnadsvården och byggnadens användning är synliga på byggnaden (historiska skikt).

9 §

Skyddsbeslut

Närings-, trafik- och miljöcentralen beslutar om skyddande av en byggnad. Skyddsbeslutet ska tillställas miljöministeriet för fastställelse.

På ändring eller upphävande av ett skyddsbeslut tillämpas det som bestäms om framställningar om skydd och om det beslutsfattande som gäller skyddet.

10 §

Skyddsföreskrifternas innehåll

Av beslutet ska det framgå vilket område skyddet gäller. En skyddad byggnad får inte rivas. Skyddsbeslutet ska innefatta sådana föreskrifter som behövs för att byggnadens kulturhistoriska betydelse ska bevaras. Skyddsföreskrifterna ska om möjligt utarbetas i samförstånd med byggnadens ägare och innehavare.

I skyddsföreskrifterna kan det bestämmas att

1) byggnaden ska hållas i det skick som skyddet kräver,

2) byggnadens användning inte får äventyra dess kulturhistoriska betydelse,

3) restaureringar eller renoveringar av byggnaden ska utföras på ett sådant sätt att åtgärderna inte äventyrar syftet med skyddet, samt att

4) sådan kontakt som säkerställandet av skyddet kräver ska hållas med de myndigheter som utövar tillsyn över skyddet.

11 §

Överlåtelse av en byggnad som ägs av staten

Om en staten tillhörig byggnad som tidigare har skyddats med stöd av bestämmelserna om skydd för staten tillhöriga byggnader överläts till någon annan, ska närings-, trafik- och miljöcentralen inleda skyddandet av byggnaden.

Överlåtaren ska utan dröjsmål underrätta närings-, trafik- och miljöcentralen om överlåtelsen av en sådan byggnad som avses i 1 mom.

12 §

Anmälan om skydd

När ett ärende som gäller skyddande av en byggnad har inletts vid närings-, trafik- och miljöcentralen, ett skyddsbeslut har vunnit laga kraft eller skyddet har upphävts genom ett lagakraftvunnet beslut, ska centralen anmäla detta till den behöriga registreringsmyndigheten, som ska göra en anteckning om saken i lagfarts- och inteckningsregistret. Den fastighet på vilken byggnaden är belägen ska nämnas i anmälan.

3 kap.

Statens ersättningsskyldighet

13 §

Ersättningar

Om skyddet eller ett sådant förbud mot äventyrande av byggnadsarvet som avses i 6 § medför betydande skada eller olägenhet för byggnadens ägare har ägaren rätt att få full ersättning för skadan eller olägenheten av staten. Staten representeras i ersättningsärendena av miljöministeriet.

De kostnader som föranleds av sådan reparationskyldighet som avses i markanvändnings- och bygglagen eller som annars föranleds av byggnadens sedvanliga underhåll betraktas inte som ersättningsskyldigheten och ersättningens belopp. Om ägaren till följd av skyddsföreskrifterna måste vidta särskilda åtgärder för att byggnadens kulturhistoriska värde ska bevaras, ska de kostnader som föranleds av åtgärderna ersättas av statens medel. Innehållet i och giltighetstiden för skyddsföreskriften eller förbudet ska beaktas vid bedömningen av hur betydande skadan eller olägenheten är.

Det som i detta kapitel bestäms om byggnadens ägares rätt till ersättning gäller också en sådan innehavare av en byggnad som är jämförbar med en ägare samt en innehavare av arrende- eller nyttjanderätt eller någon annan motsvarande särskild rättighet som hänför sig till byggnaden. Skador eller olägenheter som orsakats en kommun, staten eller ett statligt affärsverk ersätts inte.

14 §

Förändrade förhållanden

Om skyddandet av en byggnad till följd av en väsentlig förändring i förhållandena orsakar sådan betydande skada eller olägenhet som inte har beaktats då ersättningen bestämdes, har byggnadens ägare rätt till ersättning för denna skada eller olägenhet.

Bestämmelserna i 13 § ska tillämpas på ersättningsskyldigheten och ersättningsbeloppet.

15 §

Bestämmande av ersättningen

Miljöministeriet ska sträva efter att nå avtal om ersättningens belopp med den som är berättigad till ersättning. Innan ett skriftligt avtal om saken ingås ska miljöministeriet höra Museiverket.

Om ett avtal angående ersättningen inte nås, kan en ansökan om förrättning för bestämmande av ersättningen göras hos den behöriga lantmäteribyrån. Om ansökan inte görs inom två år från det att det beslut som ersättningsyrkandet grundar sig på vann laga kraft, har rätten till ersättning gått förlorad.

På bestämmande av ersättningen tillämpas lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977), om inte något annat följer av denna lag.

4 kap.

Säkerställande av skyddet

16 §

Beviljande av bidrag

Ägaren till en byggnad som förklarats skyddad kan inom ramen för statsbudgeten beviljas bidrag för byggnadens skötsel och underhåll.

Ägaren till en kulturhistoriskt betydande byggnad kan beviljas bidrag även då byggnaden inte har förklarats skyddad med stöd av denna lag. Bidragstagaren ska iaktta de villkor som anges i bidragsbeslutet.

17 §

Nödvändiga istandsättningsarbeten

Om ägaren har försummat att underhålla eller istandsätta byggnaden på ett sådant sätt som syftet med bevarandet eller skyddandet av byggnaden kräver, kan närings-, trafik- och miljöcentra-

len vid vite eller med hot om att centralen låter utföra arbetet på ägarens bekostnad, förplikta ägaren att inom en viss tid vidta behövliga åtgärder för att istandsätta byggnaden eller återställa den i ursprungligt skick. De kostnader som förorsakas av åtgärderna betalas i förskott av statens medel och indrivs till staten i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

Det som bestäms i 1 mom. tillämpas på motsvarande sätt, om någon i strid med denna lag eller ett förbud eller föreskrifter som grundar sig på denna lag har ändrat, flyttat eller rivit en byggnad.

18 §

Inspektionsrätt

Om det finns grundad anledning att misstänka att de föreskrifter som gäller skyddande av en byggnad eller som har utfärdats i anslutning till ett förbud mot äventyrande av byggnadsarvet har överträtts, har Museiverket eller den museimyndighet som Museiverket förordnat samt närings-, trafik- och miljöcentralen rätt att få tillträde till byggnaden eller dess lokaler. Lokaler som omfattas av hemfriden får emellertid inspekteras endast om det finns en misstanke om sådant straffbart förfarande som kan medföra fängelsestraff och om det är nödvändigt för att utreda detta förfarande.

I fråga om polisens skyldighet att ge handräckning föreskrivs i 40 § i polislagen (493/1995).

19 §

Anmälan om skada

Om en byggnad som förklarats skyddad har skadats eller förstörts, ska byggnadens ägare eller innehavare utan dröjsmål anmäla detta till närings-, trafik- och miljöcentralen. Centralen ska omedelbart, efter att ha underhandlat om saken med Museiverket, fatta beslut om behövliga åtgärder.

20 §

Ordnande av uppföljning

Miljöministeriet svarar för upprätthållandet av sådana uppföljningssystem som behövs för den riksomfattande uppföljningen av hur denna lag fungerar samt av de skyddade objektens skick och utveckling. Närmare bestämmelser om uppföljningen och uppföljningssystemen kan utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna, landskapsförbunden och kommunerna svarar inom sina respektive områden för uppföljningen av den byggda kulturmiljöns skick och utveckling på det sätt som föreskrivs särskilt.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

21 §

Ändringssökande

I ett beslut av en närings-, trafik- och miljöcentral om skyddande av en byggnad får ändring sökas hos miljöministeriet.

I ett beslut av en närings-, trafik- och miljöcentral om förbud mot äventyrande av byggnadsarvet får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Behörig förvaltningsdomstol är den inom vars domkrets byggnaden är belägen.

I övrigt ska förvaltningsprocesslagen (586/1996) tillämpas på sökande av ändring.

22 §

Hänvisning till strafflagen

I fråga om straff för byggnadsskyddsbrott föreskrivs i 48 kap. 6 § 1 mom. i strafflagen (39/1889).

23 §

Byggnadsskyddsförseelse

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) bryter mot ett sådant förbud mot äventyrande av byggnadsarvet som avses i 6 §,

2) bryter mot sådana föreskrifter om skyddande av en byggnad som avses i 10 §, eller

3) underlåter att göra en sådan anmälan om en skada som avses i 19 §,

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *byggnadsskyddsförseelse* dömas till böter.

24 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs byggnadsskyddslagen (60/1985) av den 18 januari 1985 jämte ändringar.

På ett ärende som gäller förbud mot åtgärder som äventyrar skyddet av en byggnad och dess kulturhistoriska värde och som är anhängigt när denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

På en byggnad som har förklarats skyddad före denna lags ikraftträdande tillämpas det som i denna lag föreskrivs om skyddade byggnader. På ett förbud mot åtgärder som äventyrar en byggnads kulturhistoriska värde och som har utfärdats före denna lags ikraftträdande tillämpas det som i denna lag föreskrivs om förbud mot äventyrande av byggnadsarvet.

Ett beslut om skyddande av en statsägd byggnad som har fattats med stöd av de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande förblir gällande tills ett beslut om skyddande av byggnaden har fattats i enlighet med denna lag.

Lag

om ändring av 57 och 166 § i markanvändnings- och bygglagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i markanvändnings- och bygglagen av den 5 februari 1999 (132/1999) 57 § 3 mom. och 166 § 2 mom. som följer:

57 §

Detaljplanebestämmelser

I detaljplanen kan utan hinder av 2 mom. tas in de bestämmelser som behövs för att skydda objekt som avses i 3 § i lagen om skyddande av byggnadsarvet (/). Angående rätt till ersättning gäller vad som bestäms i 13—15 § i den nämnda lagen. När det gäller skydd av andra objekt än sådana som är av nationell betydelse är dock kommunen ersättningsskyldig. För ersättningar som kommunen betalat kan den beviljas understöd av statens medel inom ramen för budgeten. Vad som ovan bestäms om kommunens

ersättningsskyldighet gäller inte byggnader som ägs av offentliga samfund.

166 §

Underhåll av byggnader

Vid användningen och underhållet av en byggnad som enligt en plan ska skyddas eller som skyddats med stöd av lagen om skyddande av byggnadsarvet ska dessutom syftet med byggnadsskyddet beaktas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 48 kap. 6 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 48 kap. 6 § 1 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 578/1995, som följer:

48 kap.

Om miljöbrott

6 §

Byggnadsskyddsbrott

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet utan i lagen förutsatt tillstånd river, förstör,

skadar eller täcker ett objekt i den byggda miljön som

2) med stöd av lagen om skyddande av byggnadsarvet (/) har skyddats eller omfattas av ett förbud mot äventyrande av byggnadsarvet,

RSv 41/2010 rd — RP 101/2009 rd

_____ skall för *byggnadsskyddsbrott* dömas till bö-
ter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den

20 ____ .

Helsingfors den 13 april 2010